



TÜRKİYE CUMHURİYET  
MERKEZ BANKASI

# Ödemeler Dengesi ve Uluslararası Yatırım Pozisyonu Raporu

2016-II

**TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI**  
İdare Merkezi  
Anafartalar Mah. İstiklal Cad. No:10 06050 Ulus Altındağ Ankara

E-mail: [odemeler.dengesi@tcmb.gov.tr](mailto:odemeler.dengesi@tcmb.gov.tr)

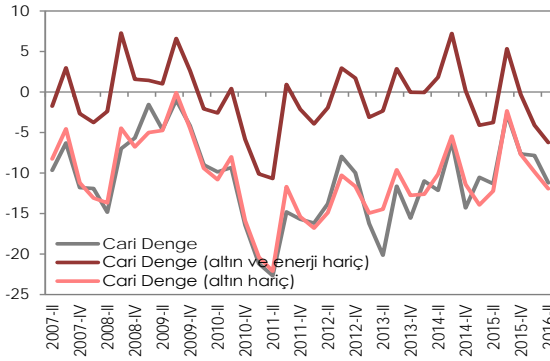
# İÇİNDEKİLER

<b>1. CARI İŞLEMLER HESABI</b>	<b>04</b>
1.1. Mal İhracatı .....	05
1.2. Mal İthalatı .....	06
1.3. Hizmetler Hesabı .....	06
1.4. Birincil ve İkincil Gelir Dengesi .....	07
<b>2. FİNANS HESABI</b>	<b>08</b>
2.1. Doğrudan Yatırımlar.....	08
2.2. Portföy Yatırımları.....	09
2.3. Diğer Yatırımlar-Efektif ve Mevduatlar .....	10
2.4. Diğer Yatırımlar-Krediler .....	11
2.5. Rezervler .....	12
<b>3. ULUSLARARASI YATIRIM POZİSYONU</b>	<b>14</b>
<b>4. EK TABLOLAR</b>	<b>22</b>
<b>KUTULAR</b>	
Kutu Bütünleşik Uluslararası Yatırım Pozisyonu Tablosu .....	18

# 1. Cari İşlemler Hesabı

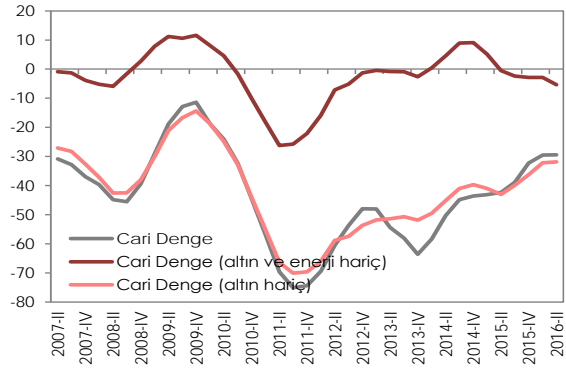
**2016 yılının ikinci çeyreğinde cari işlemler açığı yıllık bazda gerilemesini sürdürmüştür.** Cari işlemler hesabında, petrol fiyatlarındaki düşüştür kaynaklanan dış ticaret dengesindeki iyileşme ile hizmetler dengesinde görülen azalışın birbirini dengelemesi nedeniyle değişim sınırlı gerçekleşmiştir. Yılın ikinci çeyreğinde, net seyahat gelirlerinde bir önceki yılın aynı çeyreğine kıyasla önemli düzeyde gerçekleşen azalış, hizmetler dengesindeki kötüleşmenin temel nedenini oluşturmuştur.

**Grafik 1. Cari İşlemler Dengesi**  
(çeyreklik, milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB.

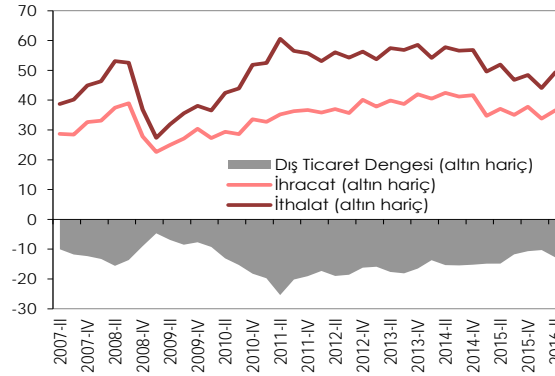
**Grafik 2. Cari İşlemler Dengesi**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB.

**Yıllık bazda incelendiğinde, 2014 yılı başından itibaren cari açığa gözlenen daralma eğiliminin hız kestiği görülmüştür.** 2016 yılının ikinci çeyreğinde yıllık cari açık 29,4 milyar ABD dolarına gerilemiş, cari açığın GSYİH içindeki payı ise bir önceki çeyrekle aynı kalarak yüzde 4,2 oranında gerçekleşmiştir. Öte yandan, altın ve enerji hariç yıllık cari işlemler açığı, 2015 yılının üçüncü çeyreğinden bu yana izlediği yatay seyirden oldukça uzaklaşmış, bir önceki çeyreğe kıyasla 2,5 milyar ABD doları artarak 5,4 milyar ABD doları seviyesine yükselmiştir.

**Grafik 3. Dış Ticaret Dengesi (Altın hariç)**  
(çeyreklik, milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB.

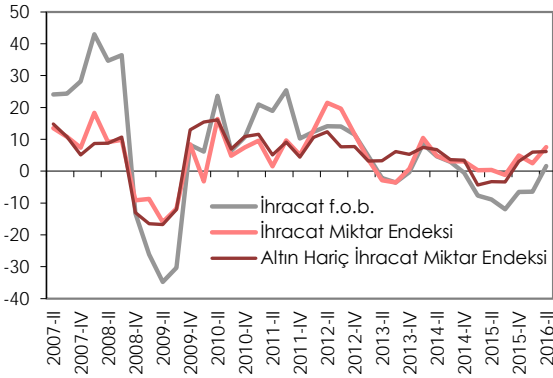
**Cari açığın önemli belirleyicisi olan dış ticaret açığına altın hariç bakıldığında, yılın ikinci çeyreğinde yıllık bazda 2,1 milyar ABD doları daraldığı görülmektedir.** Altın hariç ihracat 2015 yılının ikinci çeyreğine kıyasla 0,5 milyar ABD doları azalarak 36,6 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşirken; altın hariç ithalat 2,5 milyar ABD doları düşüşle 49,4 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir. Altın hariç yıllık dış ticaret açığı ise, yılın ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre 14,8 milyar ABD doları iyileşme göstermiştir.

## 1.1 Mal İhracatı

**2016 yılı ikinci çeyreğinde, ihracat yıllık bazda yüzde 1,6 artarak 37,0 milyar ABD dolarına yükselmiştir.** İlgili dönemde ihracat miktar endeksi yüzde 7,5 oranında artış kaydetmiştir. Altın dışarıda bırakıldığında ise ihracat miktar endeksindeki artış yüzde 6,2'ye düşmektedir. Sonuç olarak, nominal ihracatta artışın reel ihracat artışının altında seyretmesinde ihracat fiyatlarındaki düşüşlerin etkili olduğu görülmektedir.

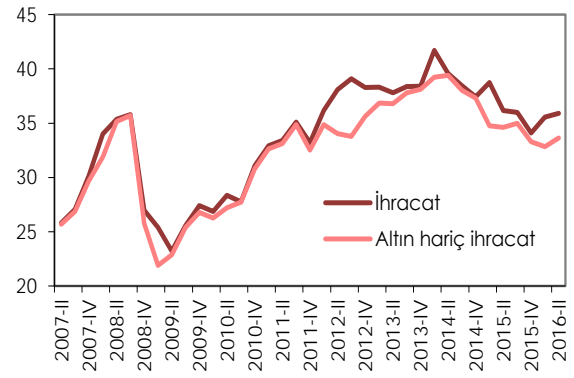
**Mevsimsellikten arındırılmış verilere göre, yılın ikinci çeyreğinde hem toplam hem de altın hariç ihracat çeyreklik bazda artmıştır.** Mevsimsel etkilerden arındırılmış ihracat ilk çeyrekte bir önceki çeyreğe göre yüzde 1,0, altın hariç ihracat yüzde 2,5 yükselmiştir.

**Grafik 4. Nominal İhracat ve İhracat Miktar Endeksleri**  
(yıllık yüzde değişim)



Kaynak: TÜİK.

**Grafik 5. Toplam ve Altın Hariç İhracat**  
(Mevsimsellikten arındırılmış, çeyreklik, milyar ABD doları)

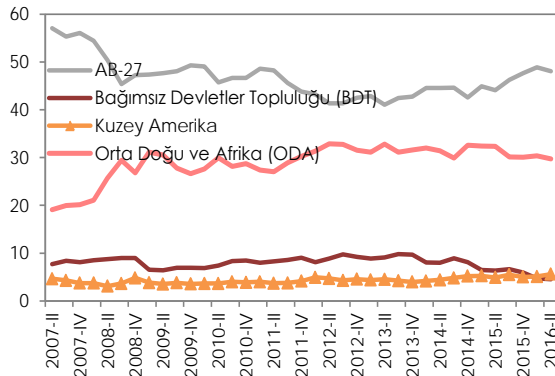


Kaynak: TÜİK.

**Yılın ikinci çeyreğinde Avrupa Birliği (AB) ile Orta Doğu ve Afrika (ODA) ülkelerinin altın hariç ihracat içindeki payı ilk çeyreğe kıyasla azalmış, Kuzey Amerika ülkelerinin payı ise artmıştır.** AB ülkelerinin payının 2015 yılının ikinci çeyreğinden bu yana izlediği artış eğiliminin bir miktar gerilediği gözlenmektedir. Rusya'nın içinde olduğu Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ülkelerinin payı sınırlı da olsa azalışını sürdürmektedir.

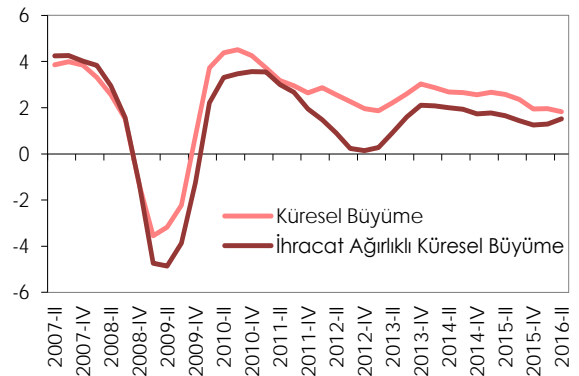
**Türkiye'nin ihracat pazarlarındaki ülkelerin ihracatla ağırlıklandırılmış büyüme oranı küresel büyüme oranının altında kalmaya devam etmektedir.** Bununla birlikte, 2016 yılının ikinci çeyreğinde her iki büyüme oranı arasındaki fark oldukça azalmıştır. Türkiye'nin ihracat pazarlarını oluşturan ülkelerdeki ortalama ekonomik büyüme oranı 2016 yılı ikinci çeyreğinde yıllık yüzde 1,5 oranında gerçekleşirken, aynı dönemde küresel büyüme oranı yüzde 1,8 seviyesinde gerçekleşmiştir.

**Grafik 6. İhracatta Seçilmiş Bölge Payları (Altın hariç)**  
(yüzde)



Kaynak: TÜİK.

**Grafik 7. Dış Talep Göstergeleri**  
(yıllık yüzde değişim)



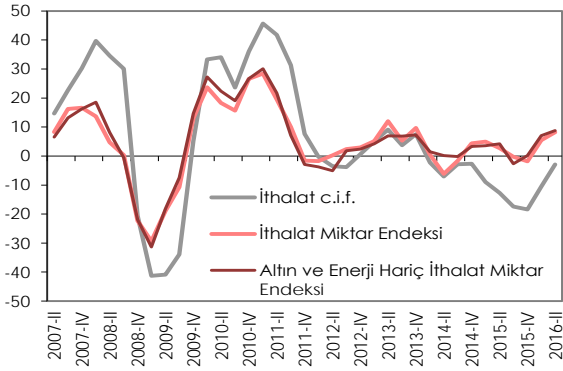
Kaynak: TCMB.

## 1.2 Mal İthalatı

**2016 yılı ikinci çeyreğinde ithalat bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 2,9 azalışla 52,9 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.** İlgili dönemde ithalat miktar endeksi yüzde 8,2 artış kaydederken altın ve enerji hariç miktar artışı yüzde 8,8 oranında gerçekleşmiştir. Başta enerji fiyatları olmak üzere ithalat fiyatlarındaki gerileme ithalattaki azalışa neden olmuştur.

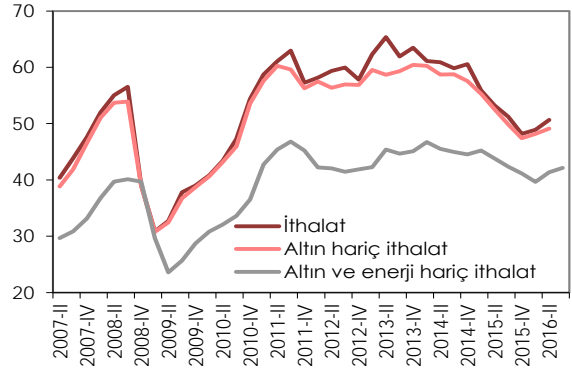
**Mevsimsellikten arındırılmış verilere göre çeyreklik bazda ithalatın yükseldiği görülmektedir.** 2016 yılı ikinci çeyreğinde, bir önceki çeyreğe göre ithalat yüzde 3,6; altın ve enerji hariç ithalat ise yüzde 1,8 oranında artış göstermiştir.

**Grafik 8. Nominal İthalat ve İthalat Miktar Endeksleri**  
(yıllık yüzde değişim)



Kaynak: TÜİK.

**Grafik 9. Enerji ve Altın Hariç İthalat**  
(Mevsimsellikten arındırılmış, çeyreklik, milyar ABD doları)



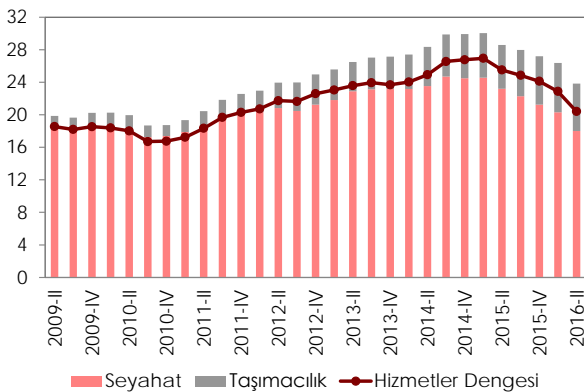
Kaynak: TCMB.

## 1.3 Hizmetler Hesabı

**Hizmetler dengesi fazlası, yılın ikinci çeyreğinde, net seyahat gelirleri ve taşımacılık kalemlerindeki gerileme nedeniyle 2015 yılının ilk çeyreğinden bu yana izlediği azalma eğilimini sürdürmüştür.** Bir önceki yılın aynı dönemine göre taşımacılık ve seyahat kalemlerinin hizmetler hesabına verdiği pozitif katkı azalmıştır.

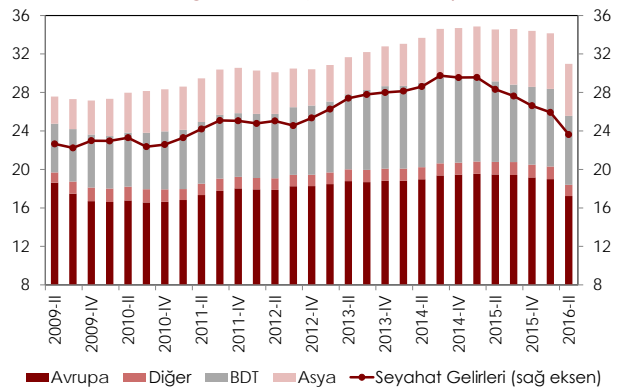
**2016 yılının ikinci çeyreğinde net seyahat gelirleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 45,3 azalarak 2,8 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.** Bu dönemde seyahat gelirleri yüzde 35,3 azalırken; seyahat giderleri yüzde 0,1 artmıştır. Öte yandan, turist sayısı yüzde 34,3 oranında azalış kaydetmiştir. Ülke grupları açısından bakıldığında bütün ülke gruplarının azalış gösterdiği gözlenirken, en yüksek azalışlar Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT), Avrupa ve Amerika ülkelerinde gerçekleşmiştir.

**Grafik 10. Hizmetler Hesabı Seyahat ve Taşımacılık**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB.

**Grafik 11. Türkiye'ye Gelen Turistlerin Bölge Dağılımı ve Seyahat Gelirleri**  
(sol eksen: yıllıklandırılmış, milyon kişi; sağ eksen milyar ABD doları)

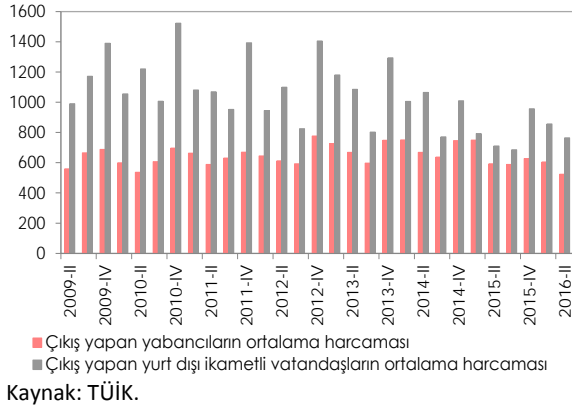


Kaynak: TÜİK.

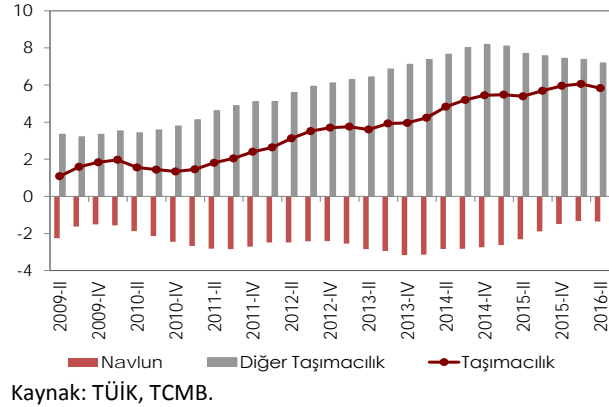
**Yabancı ziyaretçilerin ülkemizde gerçekleştirdiği ortalama harcama tutarı söz konusu dönemde azalırken, yurt dışında ikamet eden vatandaşlarımızın ortalama harcama tutarları artmıştır.** Yabancıların ortalama harcamaları geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 11,6 azalarak 524 ABD doları; yurt dışında ikamet eden vatandaşlarımızın ortalama harcamaları ise yüzde 7,5 artarak 765 ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir.

**Taşımacılık kaleminden kaynaklanan net gelirlerde 2014 yılının ilk çeyreğinden bu yana görülen artış eğilimi yavaşlamıştır.**

**Grafik 12. Ortalama Harcama**  
(ABD doları/k kişi)



**Grafik 13. Taşımacılık ve Alt Kalemleri**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

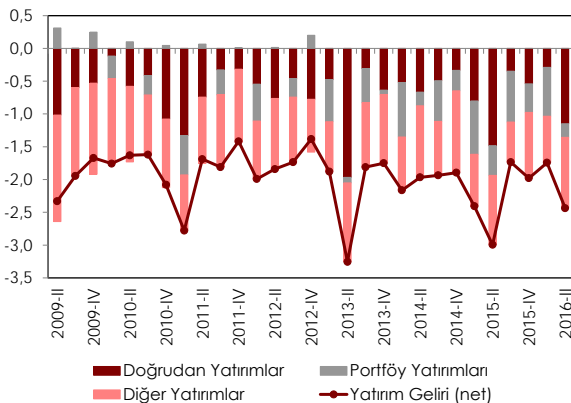


## 1.4 Birincil ve İkincil Gelir Dengesi

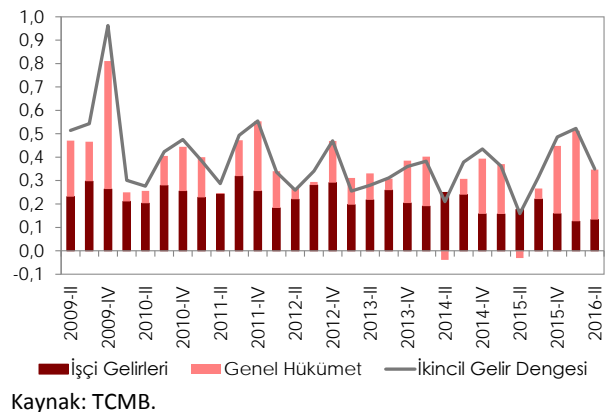
**Net ücret ödemeleri ve yatırım geliri toplamından oluşan birincil gelir dengesi açığı yılın ikinci çeyreğinde genişlemiştir.** Yurt dışına yapılan kar transferlerinin kaydedildiği doğrudan yatırım giderlerindeki önemli artış, birincil gelir açığının artışında etkili olmuştur. Birincil gelir dengesinden kaynaklanan net çıkışlar, 2016 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 15,8 azalarak 2,6 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Doğrudan yatırım ve portföy yatırımları kalemlerinden kaynaklanan net gelirler artarken, ücret ödemeleri kaleminden kaynaklanan net gelirlerde azalış gerçekleşmiştir.

**Genel hükümet ve diğer sektörlerin cari transferlerinden oluşan ikincil gelir dengesinde net girişler, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 119,5 artış göstermiştir.** Bu önemli artışta, ülkelerarası hibelerin yer aldığı genel hükümet kalemi net girişlerinde baz etkisi kaynaklı görülen yüksek artış etkili olmuştur.

**Grafik 14. Yatırım Geliri (Net) Kompozisyonu**  
(milyar ABD doları)



**Grafik 15. İkincil Gelir Dengesi ve İşçi Gelirleri**  
(milyar ABD doları)

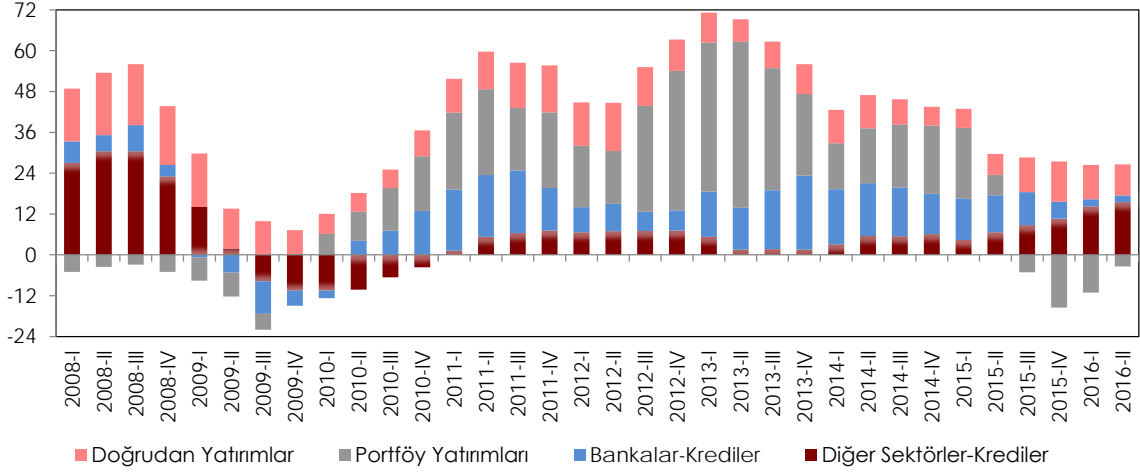


## 2. Finans Hesabı

Amerikan Merkez Bankası (FED)'nin faiz artırımlarında hızlı davranmayacağı beklentisi ile küresel risk iştahında 2016 Şubat ayında başlayan görece iyileşme, yılın ikinci çeyreğinde de devam etmiştir. İngiltere'nin AB'den çıkması kararı ile sonuçlanan Brexit referandumu ve gelişmekte olan ülkelerin büyüme performansındaki zayıf seyir, bu dönemde küresel piyasalarda oynaklığa sebep olan temel etmenler olmuştur. Suriye'de süregelen olumsuz jeopolitik siyasi gelişmelerin bu dönemde de yoğun olarak devam etmesine rağmen, İsrail ve Rusya ile siyasi ilişkilerin normalleşeceği beklentisi ve büyüme performansındaki görece olumlu seyir, portföy ve diğer yatırım girişlerine etki eden ülkemize özgü olumlu ayrıştırmacı unsurlar olarak öne çıkmıştır.

Ödemeler dengesi finans hesabına ana başlıklar itibarıyla bakıldığında, doğrudan yatırım girişlerinde bir süredir görülen gerileme bu dönemde de devam etmiştir. Portföy yatırımlarında ise yılın ilk çeyreğinde başlayan giriş yönlü hareket bu çeyrekte artarak devam etmiştir. Diğer yatırım girişlerinde ise bankacılık sektörüne girişler bir miktar artış gösterirken, diğer sektörlerin yurt dışı kredi kullanımları yüksek seyrini korumuştur.

**Grafik 16. Finans Hesabı Alt Kalemleri (Yükümlülükler)**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)



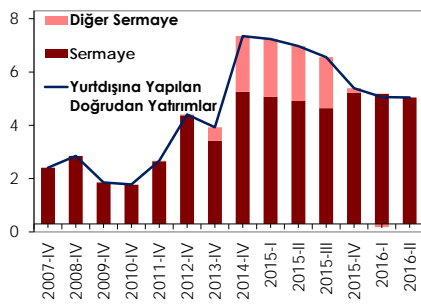
Kaynak: TCMB.

### 2.1 Doğrudan Yatırımlar

Yurt dışına doğrudan yatırımlardaki gerileme eğilimi devam etmektedir. 2015 yılıyla birlikte gerek başlıca yatırım bölgesi olan Avrupa genelinde varlık fiyatlarının görece olarak toparlanması, gerekse Irak, Rusya gibi bölge ülkeleri ile ortaya çıkan jeopolitik siyasi gelişmelerin etkisi ile yurt dışına yapılan doğrudan yatırımlarda azalma eğilimi ortaya çıkmıştır. Bu eğilim 2016 ikinci çeyrek itibarıyla da devam etmiş ve yurt dışına doğrudan yatırımlar bir önceki yılın aynı dönemine göre bir miktar azalarak 836 milyon ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde Avrupa ülkeleri yatırım yapılan ana bölge olmaya devam ederken, sektör olarak madencilik sektörüne yönelik yatırımlar ilk sırada yer almıştır.

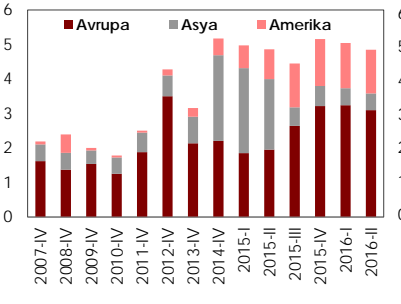


**Grafik 17: Yurtdışına Yapılan Doğrudan Yatırımlar**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)



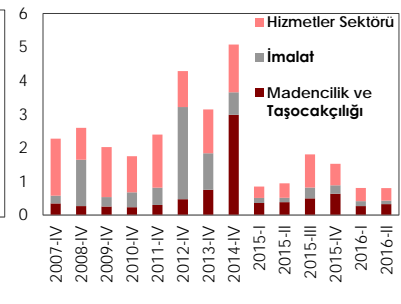
Kaynak: TCMB.

**Grafik 18: Coğrafi Dağılım**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB.

**Grafik 19: Sektörel Dağılım**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

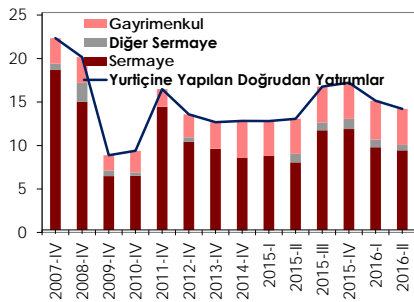


Kaynak: TCMB.

**Yılın ikinci çeyreğinde, yurt içine doğrudan yatırımlarda büyük bir işlem gerçekleşmemiştir.** Yurt dışı yerleşiklerin ülkemizde gerçekleştirdiği doğrudan yatırımlar temelde sermaye ve gayrimenkul yatırımlarından oluşmaktadır. Bir süredir azalma eğiliminde olan yurt içine doğrudan sermaye yatırımları bu eğilimini 2016 yılı ikinci çeyreğinde de devam ettirmiştir. ABD ve Avrupa'nın genelinde gözlenen durgunluğun devam ediyor olması ve yurt dışında ülkemize yönelik güvenlik algısındaki değişim, doğrudan yatırım girişlerinde bu dönemde ortaya çıkan azalışın temel nedenlerini oluşturmuştur.

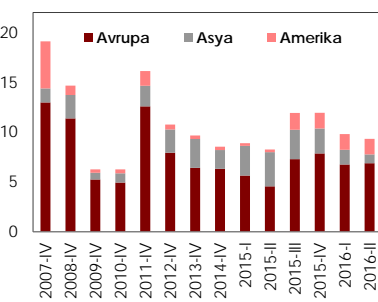
**2016 yılı ikinci çeyreği itibarıyla, bölgesel olarak Avrupa en fazla sermaye yatırımının geldiği bölge olmaya devam ederken, hizmetler sektörü en fazla yatırım çeken sektör olmuştur.** Öte yandan, yurt içine doğrudan yatırımların diğer önemli bileşeni olan gayrimenkul yatırımları, önce 2012 yılında yabancılara Türkiye'de mülk almayı kolaylaştıran ilgili yasanın değişmesi, sonrasında ise aynı yıl bu yasanın uygulama tebliğinin çıkarılması ile birlikte 2013 yılından başlayarak hızlı bir artış göstermiştir. 2016 yılı ikinci çeyreğinde gayrimenkul yatırımları, bir önceki yılın aynı dönemine göre azalarak 737 milyon ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde turizm sektöründe görülen durgunluğun, yabancılara gayrimenkul yatırımları üzerinde de olumsuz etkisinin olabileceği değerlendirilmektedir.

**Grafik 20: Yurtdışına Yapılan Doğrudan Yatırımlar**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)



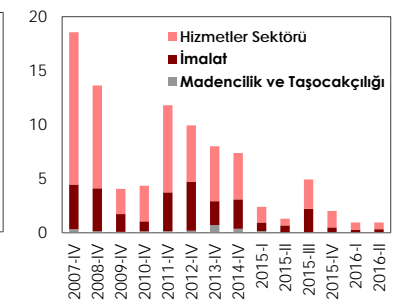
Kaynak: TCMB.

**Grafik 21: Coğrafi Dağılım**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB.

**Grafik 22: Sektörel Dağılım**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

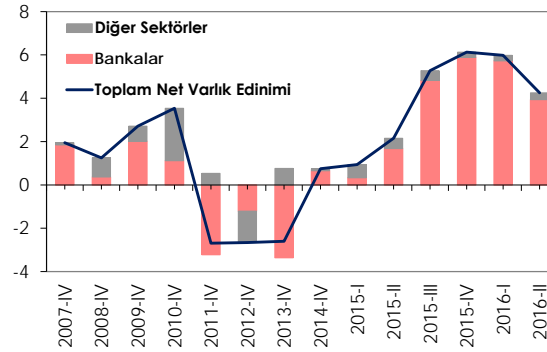


Kaynak: TCMB.

## 2.2 Portföy yatırımları

**Portföy yatırımlarının temel seyri yurt dışı yerleşiklerin yurt içinde yaptığı yatırımlar tarafından belirlenmektedir.** Portföy yatırımları yurt içi yerleşiklerin yurt dışındaki yatırımları (portföy yatırımları net varlık edinimi) ile yurt dışı yerleşiklerin yurt içindeki yatırımları (portföy yatırımları net yükümlülük oluşumu) toplamından oluşmaktadır. Bankalar ve diğer sektörlerin toplamından oluşan yurt içi yerleşiklerin yurt dışındaki portföy yatırımları yıllar itibarıyla ihmal edilebilir düşük düzeylerde gerçekleşmektedir.

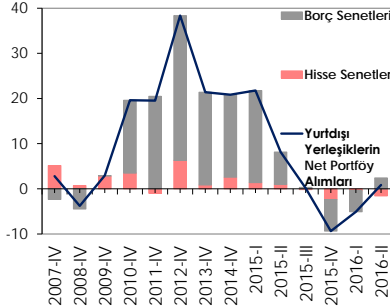
**Grafik 23: Portföy Yatırımları – Net Varlık Edinimi**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB.

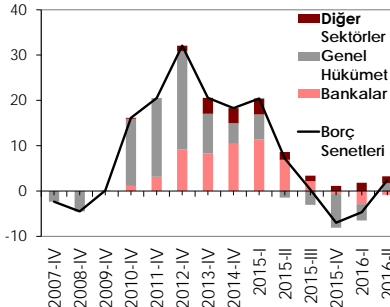
2016 yılı ilk çeyreği ile birlikte FED'in faiz artırımlarında hızlı davranmayacağı yönünde beklentilerin yerleşmesiyle, gelişmekte olan ekonomilere ve bu bağlamda Türkiye'ye portföy girişleri yeniden başlamış ve bu girişler yılın ikinci çeyreğinde de devam etmiştir. 2016 yılı ikinci çeyreğinde enstrüman bazında bakıldığında, borç senetlerinde giriş yönlü hareket olduğu, hisse senetlerinde ise bir miktar çıkışlar gerçekleştiği gözlenmektedir. Borç senetlerindeki girişler başta genel hükümet olmak üzere tüm sektörleri kapsamaktadır. Öte yandan, olumsuz piyasa koşulları nedeniyle bir süredir durgunluk yaşayan Bankacılık sektörünün yurt dışı tahvil ihraçlarının, 2016 yılının ikinci çeyreği ile birlikte yeniden hızlanması dikkat çekmektedir.

**Grafik 24: Yurtdışı Yerleşiklerin Yurtiçinde Net Portföy Alımları**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)



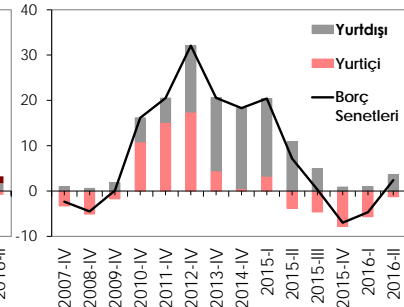
Kaynak: TCMB.

**Grafik 25: Borç Senetlerinde Net İhraçların Sektörel Dağılımı**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB.

**Grafik 26: Borç Senetleri Net İhraçlarda Yurtiçi-Yurtdışı Dağılımı**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB.

## 2.3 Diğer Yatırımlar-Efektif ve Mevduatlar

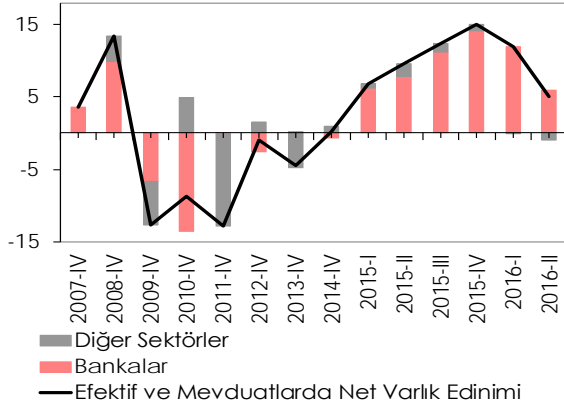
Ödemeler dengesinde diğer yatırımların önemli bir bileşenini oluşturan efektif ve mevduatlar, yurt içi sektörlerin yurt dışı mevduatları ile yabancıların Türkiye'deki mevduatlarından oluşmaktadır.

İkinci çeyrekte, bankaların yurt dışındaki mevduatları azalmıştır. Bankaların yurt dışı muhabir hesaplarından oluşan mevduat varlıkları, temelde yurt içi ve yurt dışı yerleşiklerin döviz tevdiat hesaplarındaki değişim ile bankaların döviz likidite ve portföy yatırım tercihlerinden etkilenmektedir. Bu çerçevede, yurt dışı yerleşiklerin yurt içindeki mevduatlarında bu dönemde görülen gerileme, bankacılık sektörünün muhabir mevduatlarındaki azalışın temel nedenini oluşturmuştur.

Benzer şekilde, bankacılık dışındaki sektörlerin yurt dışındaki mevduatları gerilemiştir. İlgili işlemleri yansıtan diğer sektörler kalemi, Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS) tarafından derlenen verileri kullanmaktadır. BIS'e üye ülkelerde Türk vatandaşları adına tutulan mevduatların, ilgili merkez bankaları tarafından BIS'e raporlanması sonucu derlenen bu kalem, büyüme dönemlerinde genel olarak artış eğiliminde olurken, kriz dönemlerinde ise yurt içi yerleşiklerin bu mevduatları kullanması neticesinde azalma eğiliminde olmaktadır. Söz konusu mevduat verisi, BIS'ten yaklaşık dört ay gecikme ile elde edildiğinden, 2016 ikinci çeyrek rakamı geçici ve tahmin rakamını yansıtmakta olup bu dönemde bir miktar azalma göstermiştir.

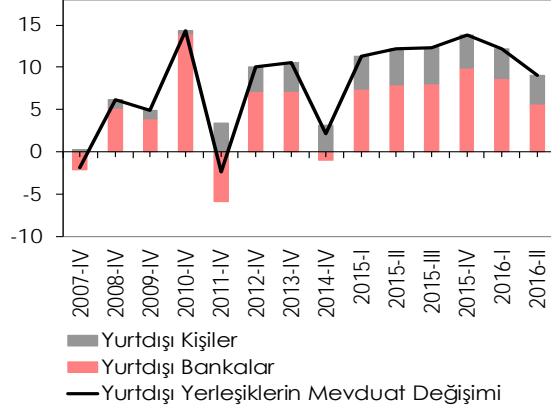
**Efektif ve mevduatların net yükümlülük kaleminde, yurt dışı bankalara ait mevduatın gerilemesi kaynaklı azalış kaydedildiği görülmektedir.** Söz konusu kalem, uzun vadeli Kredi Mektuplu Döviz Tevdiat Hesabı (KMDTH) adı altında yurt dışında çalışan vatandaşlarımızın Merkez Bankası'nda bulunan mevduatları ile yurt dışı bankaların ve yurt dışı yerleşik kişilerin mevduatlarından oluşmaktadır. 2016 yılı ikinci çeyrekte ilgili kalemde gözlenen mevduat çekilişlerinin, yabancıların yurt içinde portföy yatırımlarına yönelmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim, ilgili çeyrek dönemde yabancıların borç senetlerindeki net alımlarında 6,1 milyar ABD doları tutarında artış gerçekleşmiştir.

**Grafik 27: Efektif ve Mevduat - Varlıklar**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB.

**Grafik 28: Efektif ve Mevduat - Yükümlülükler**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

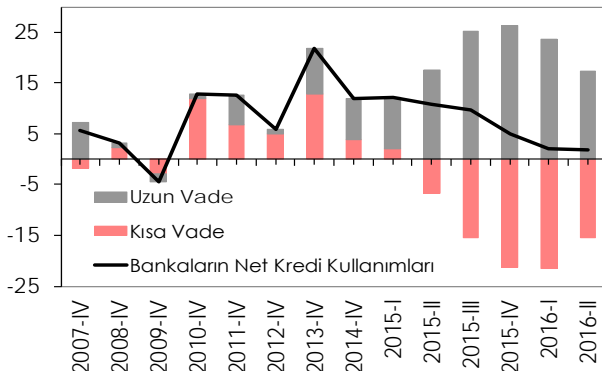


Kaynak: TCMB.

## 2.4 Diğer Yatırımlar-Krediler

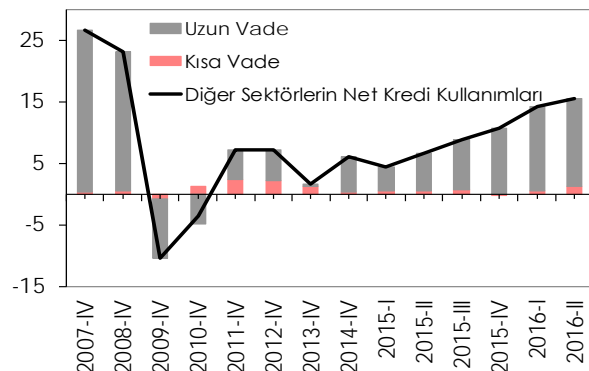
**Bankalar ve diğer sektörlerin 2015 yılı ilk çeyreğinde başlayan uzun vadeli borçlanma eğilimleri 2016 yılı ikinci çeyreğinde de devam etmiştir.** Merkez Bankası, Ocak 2015'te dış borçlanma vadelerinin uzamasını teşvik amacıyla bankaların ve finansman şirketlerinin yabancı para cinsinden çekirdek dışı kısa vadeli yükümlülükleri için uygulanan zorunlu karşılık oranlarında değişiklikler yapmıştır. Söz konusu değişikliğin, bankaların yurt dışı kredi borçlanmalarındaki etkisi 2016 yılı ikinci çeyreğinde hala devam etmekte ve bankaların uzun vadeli kredilerde net kullanıcı, kısa vadeli kredilerde ise net geri ödeyici olduğu görülmektedir. Diğer sektörler için ise, yurt içinde gerçekleştirdikleri büyük projelerin finansmanına yönelik borçlanma ihtiyaçları sebebiyle yurt dışı borçlanmada vade yapısının uzun vadeli olarak şekillendiği düşünülmektedir. Yurt dışı kredi borçlanmalarında 2016 yılı ikinci çeyrekte, bankaların 2,3 milyar ABD doları ve diğer sektörlerin 4,0 milyar ABD doları uzun vadeli net kredi kullanımı gerçekleştirdikleri görülmüştür.

**Grafik 29: Bankaların Net Kredi Kullanımları**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB.

**Grafik 30: Diğer Sektörlerin Net kredi Kullanımları**  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

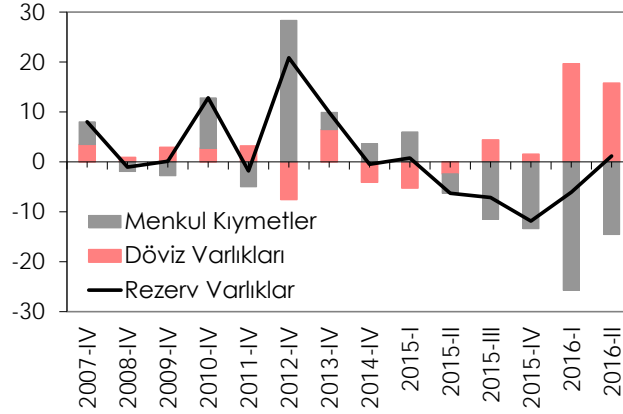


Kaynak: TCMB.

## 2.5 Rezervler

2015 yılı birinci çeyreğinden itibaren gerileyen Merkez Bankası rezervleri, 2016 yılı ile beraber artışa geçmiş ve ikinci çeyrekte de 1,2 milyar ABD doları artış kaydetmiştir. İlgili dönemde portföy yatırımlarında yabancıların net alımları kaynaklı girişler rezerv varlıkların artışını desteklemiştir.

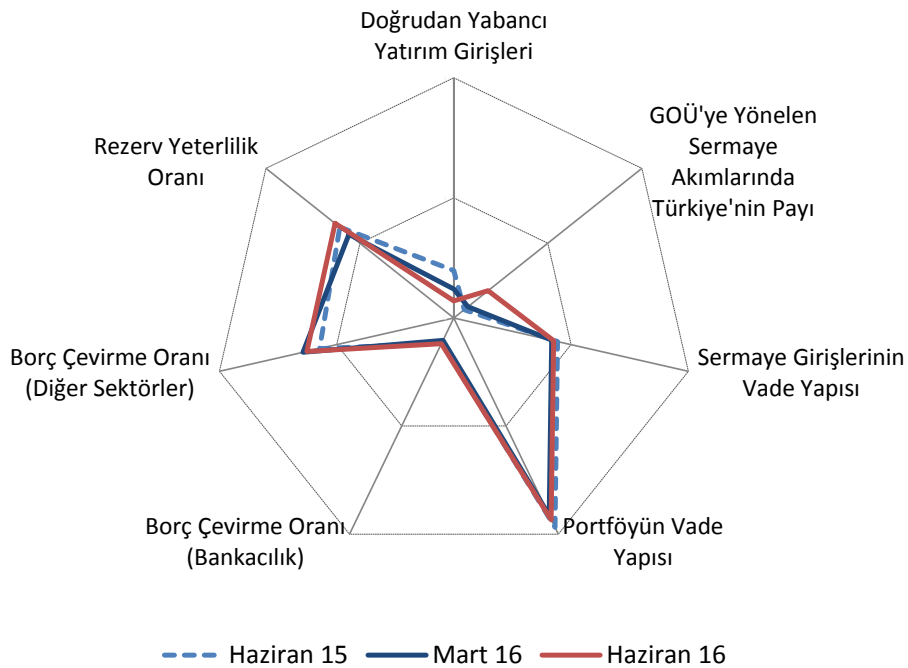
Grafik 31: Rezerv Varlıklar  
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB.

**Finansman unsurlarının kalitesinde belirgin bir değişim gözlenmemiştir.** Finansman unsurlarının kalitesi yönünden değerlendirildiğinde; gelişmekte olan ülkelere (GOÜ) yönelik sermaye akımlarında Türkiye'nin payı ile diğer sektörlerin borç çevirme oranında bir yıl öncesine göre ılımlı bir iyileşme gözlenmiştir. Diğer taraftan, doğrudan yatırım girişleri görece olarak olumsuz seyrederken, sermaye girişlerinin vade yapısı, bankacılık sektörünün borç çevirme oranı ve rezerv yeterlilik göstergeleri mevcut konumlarını korumuştur.

Grafik 32: Cari Açık Finansman Kalitesinin Makro Gösterimi\*

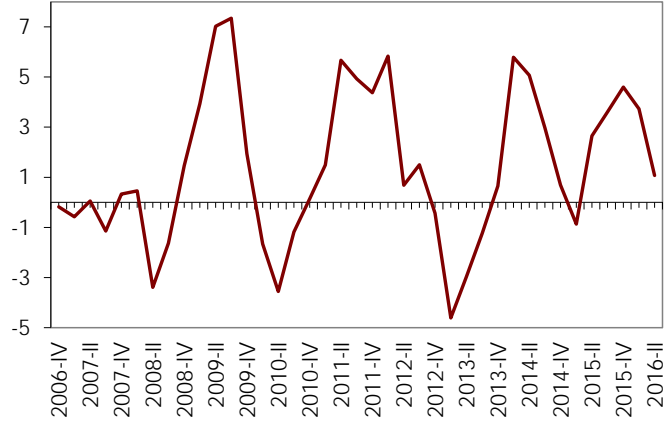


Kaynak: TCMB.

\* Dışarıya doğru genişleme iyileşmeyi yansıtmaktadır.

**Net Hata ve Noksan (NHN) kalemi 2016 yılının ikinci çeyreğinde eksi 738 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.** Yıllık bazda bakıldığında, ikinci çeyrekte oniki aylık birikimli NHN'nin 2,1 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleştiği ve toplam döviz gelirlerine oranının da yüzde 1,1 seviyesine gerilediği görülmektedir.

**Grafik 33. NHN'in Toplam Döviz Gelirlerine Oranı**  
(yıllıklandırılmış, yüzde)



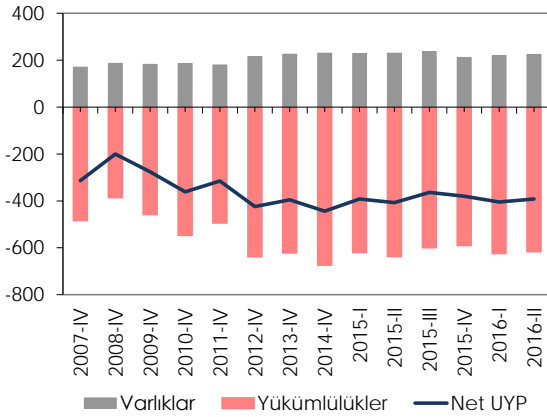
Kaynak: TCMB.

### 3. Uluslararası Yatırım Pozisyonu

Türkiye'nin yurt dışı varlıkları ile yurt dışına olan yükümlülüklerinin farkı olarak tanımlanan net Uluslararası Yatırım Pozisyonu (UYP), 2016 yılı ikinci çeyreğinde sınırlı bir iyileşme göstermiştir. Bu iyileşmede, değer ve kur hareketleri belirleyici olmuştur. 2016 Haziran sonu itibarıyla, UYP verilerine göre, Türkiye'nin net yükümlülük pozisyonu yılın ilk çeyreğine kıyasla 7,8 milyar ABD doları iyileşerek 379 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde, yurt dışı varlıklar yüzde 2,4 artarken, yükümlülükler yüzde 1,3 oranında gerilemiştir.

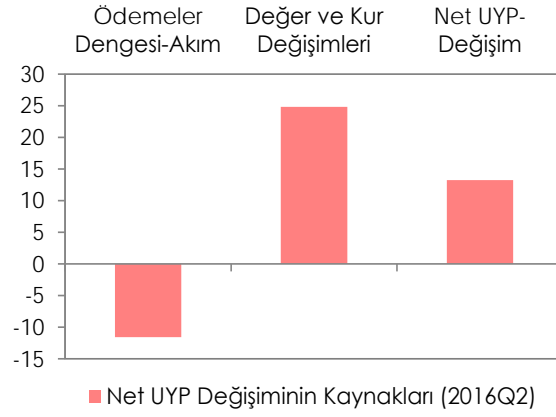
Ödemeler dengesi kaynaklı akım işlemler ile stok UYP verilerinin karşılaştırmasına dayalı bütünleşik UYP hesaplarına bakıldığında, söz konusu iyileşmenin ödemeler dengesi kaynaklı hareketlerden ziyade, değer ve kur değişimlerinden kaynaklandığı görülmektedir. Yılın ikinci çeyreğinde, küresel piyasalarda süregelen belirsizlik, birinci çeyreğe göre BIST Ulusal 100 Endeksinde yüzde 16, Türk lirasının ABD doları karşısında ise yüzde 25 değer kaybı, kur ve fiyat değişimlerini belirleyen temel gelişmeler olmuştur (Bkz. Kutu).

Grafik 34. Net UYP, Varlıklar ve Yükümlülükler  
(milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB.

Grafik 35. Ödemeler Dengesi ve UYP  
(milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB.

Sektörel olarak değerlendirildiğinde, finansal olmayan şirketleri kapsayan diğer sektörlerin 306 milyar ABD doları ile en yüksek net yükümlülük pozisyonunu taşıdığı, bunu 205 milyar ABD doları ile bankacılık sektörünün izlediği görülmektedir. Söz konusu sektörlerin toplama katkıları yüzde 83 olup, bu sektörlerdeki gelişmeler UYP'nin genelini belirlemektedir. Diğer taraftan, Merkez Bankası geleneksel olarak net varlık pozisyonu taşıırken, genel hükümetin net yükümlülük pozisyonu bulunmaktadır. 2016 yılı ikinci yarısında, ilgili sektörel dağılımın ve katkıların diğer sektörlerin payındaki 1 puanlık düşüş dışında önemli oranda değişmediği izlenmektedir.

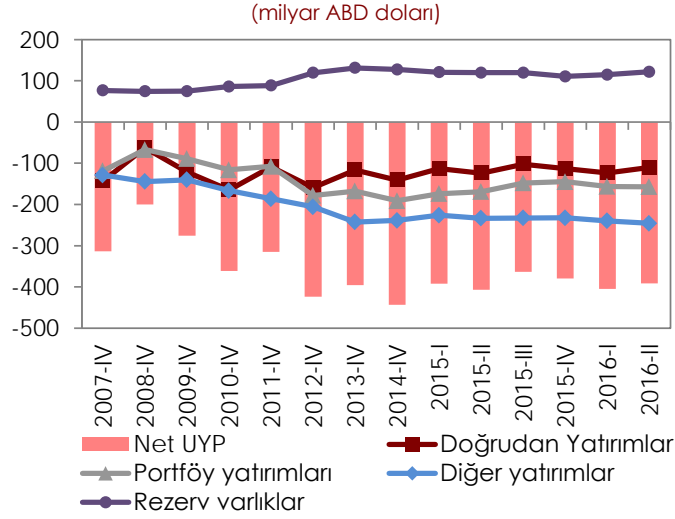
Tablo 1: Sektörel UYP (milyar ABD doları)

Sektör	2015			2016-I			2016-II		
	Varlıklar	Yükümlülükler	Net	Varlıklar	Yükümlülükler	Net	Varlıklar	Yükümlülükler	Net
Genel Hükümet	2,1	-93,9	-91,8	2,2	-97,0	-94,8	2,0	-100,3	-98,3
Merkez Bankası	112,3	-1,3	111,0	116,4	-1,3	115,1	123,6	-1,2	122,4
Bankalar	35,9	-197,7	-161,8	41,0	-205,8	-164,9	38,2	-205,1	-167,0
Diğer Sektörler	68,8	-293,8	-225,0	68,9	-316,7	-247,7	70,2	-306,3	-236,1
<b>Toplam</b>	<b>210,1</b>	<b>-590,0</b>	<b>-379,9</b>	<b>219,4</b>	<b>-624,4</b>	<b>-404,9</b>	<b>224,9</b>	<b>-616,6</b>	<b>-391,7</b>

Kaynak: TCMB.

Yatırım araçları detayında incelendiğinde, bir önceki çeyreğe göre net UYP'nin en büyük varlık kalemi olan Merkez Bankası bünyesindeki rezerv varlıklardaki artış ile yükümlülük tarafında yurt dışında yerleşik kişilerin doğrudan yatırımlarındaki gerileme UYP'de yılın ikinci çeyreğindeki gözlenen olumlu gelişmenin temel kaynaklarını oluşturmaktadır. Rezerv varlıklardaki artışta TCMB'nin bu dönemde izlediği rezerv biriktirme amaçlı işlemleri etkili olurken, doğrudan yatırımlarda değer ve kur değişimi kaynaklı 13,9 milyar ABD doları yükümlülük azalışı gerçekleşmiştir.

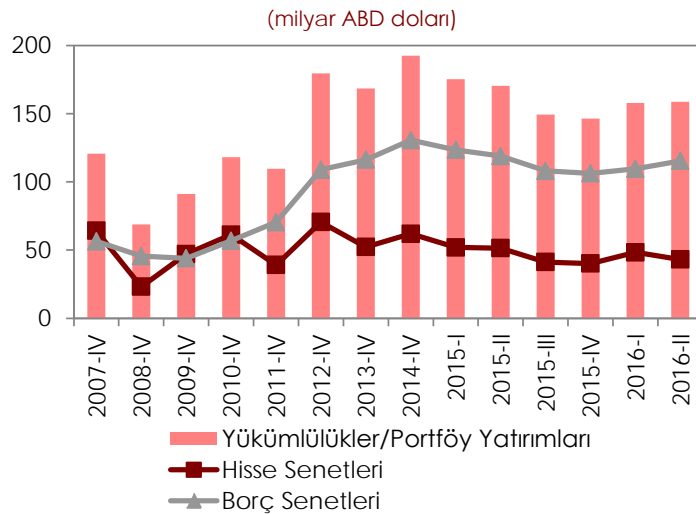
**Grafik 36. Net UYP'ye Yatırım Araçlarının Katkısı**



Kaynak: TCMB.

UYP'nin yükümlülük tarafında yaklaşık 1/4 ağırlığa sahip portföy girişleri enstrüman ve sektör detayında incelendiğinde, 2016 ikinci çeyreğinde hisse senetleri kaynaklı girişler gerilerken, borç senetleri kaynaklı girişlerin yükseldiği görülmektedir. Bu dönemde hisse senedi stokunda gözlenen 5,2 milyar ABD doları düzeyindeki gerilemenin 1,2 milyar ABD doları bankalar, kalanı ise diğer sektörler nezdinde olup, söz konusu gerileme temelde fiyat hareketlerinden kaynaklanmaktadır. Öte yandan, borç senetlerinde gözlenen yaklaşık 6 milyar ABD dolarındaki yükseliş esas olarak ödemeler dengesi işlemleri kaynaklıdır.

**Grafik 37. Yükümlülükler: Portföy Yatırımları**



Kaynak: TCMB.

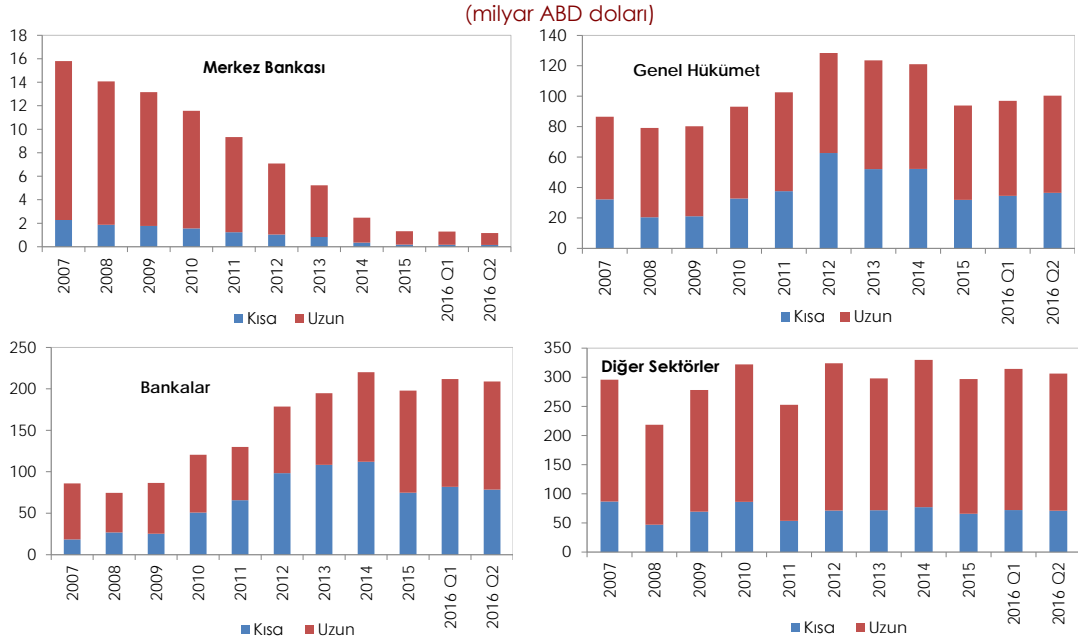
**Tablo 2: Yükümlülükler: Portföy Yatırımları Değişimin Kaynakları**  
(milyar ABD doları)

Akım-Stok ilişkisi	2016Q1	Ödemeler Dengesi	Değer ve Kur Değişimleri	2016Q2
<b>Yükümlülükler/Portföy Yatırımları</b>	<b>157,8</b>	<b>5,7</b>	<b>-5,0</b>	<b>158,6</b>
(Hisse Senetleri)	48,3	-0,4	-4,7	43,2
(Genel Hükümet/Borç Senetleri/DİBS)	34,5	1,4	0,6	36,4
(Genel Hükümet/Borç Senetleri/Eurobond)	35,3	2,5	-0,6	37,1
(Bankalar/Borç Senetleri)	29,5	2,2	-0,1	31,6
(Diğer Sektörler/Borç Senetleri)	10,2	0,1	0,0	10,3

Kaynak: TCMB.

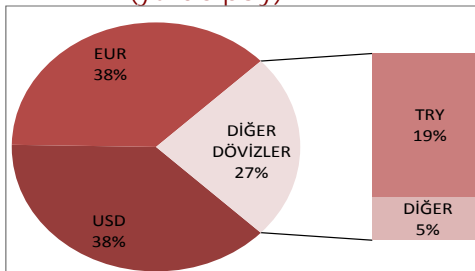
**UYP'nin yükümlülük tarafında uzun vadeli kalemlerin ağırlığı korunmaktadır.** Sektörler olarak bakıldığında 2016 ikinci çeyrek itibarıyla, Merkez Bankası'nın tamamının, Genel Hükümet'in ve diğer sektörlerin yükümlülüklerinin ise sırasıyla yüzde 64 ve 77'sinin uzun vadeli olduğu görülmektedir. 2015 yılından başlayarak, Merkez Bankası'nın aldığı kararların da etkisi ile bankacılık sektörü yükümlülüklerinin vade yapısında uzun vadenin payının arttığı ve aynı dönem itibarıyla bu oranın yaklaşık yüzde 63 düzeyinde gerçekleştiği gözlenmektedir. Sektörlerin toplamı olarak bakıldığında 2016 yılı ikinci çeyreğinde UYP yükümlülüklerinin yaklaşık yüzde 70'i uzun vadeli dir.

**Grafik 38. Yükümlülükler: Vade Dağılımı**



Kaynak: TCMB.

**Grafik 39. Net UYP'nin Döviz Kompozisyonu**  
(yüzde pay)

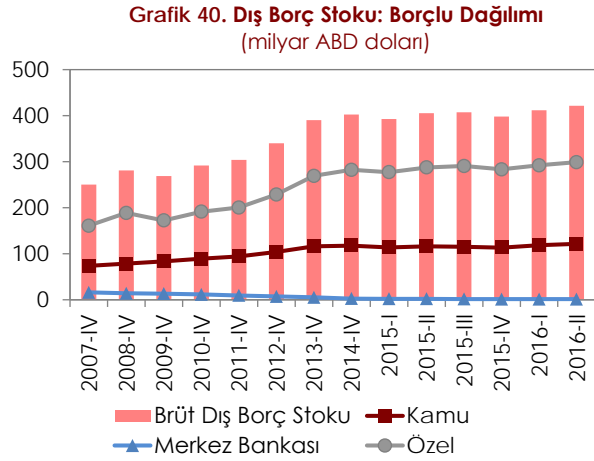


Kaynak: TCMB.

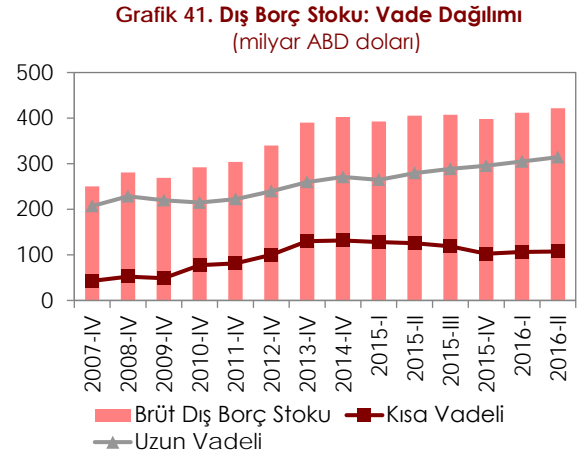
**Net UYP'nin döviz kompozisyonu incelendiğinde, dengeli bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.** Rezerv varlıklar hariç tutulduğunda, ABD doları ve euronun yaklaşık 1/3 ile eşit ağırlıkta, Türk lirası cinsi net yükümlülüklerin de 1/5 ile önemli bir paya sahip olduğu görülmektedir.



UYP'nin yükümlülük kalemleri temelde dış borç stokunun ana bileşenlerini oluşturmaktadır. İlgili yükümlülük kalemlerinden hareketle dış borç stoku verileri incelendiğinde, yılın ikinci çeyreğinde dış borç stokunun sınırlı bir artış göstererek, 421 milyar ABD dolarına yükseldiği görülmektedir. Borçlu dağılımına göre, özel sektör yüzde 71'lik payı ile brüt dış borç stokundaki en ağırlıklı sektördür. Vade dağılımına bakıldığında ise son yıllarda kısa vadeli borcun payının düştüğü, uzun vadeli borcun payının ise arttığı izlenmektedir. 2016 ikinci çeyrek itibarıyla, uzun vadeli borcun payı yüzde 75 seviyesindedir.



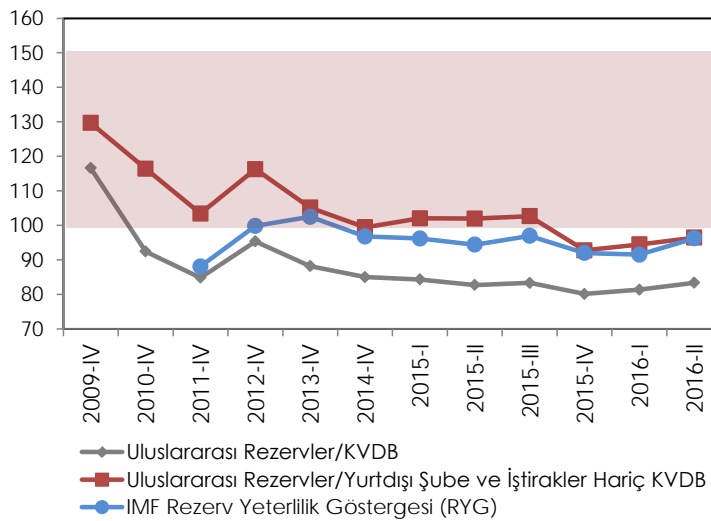
Kaynak: Hazine Müsteşarlığı.



Kaynak: Hazine Müsteşarlığı.

TCMB brüt uluslararası rezerv stoku, 2016 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki döneme göre 7,2 milyar ABD doları artarak 121,8 milyar ABD dolarına yükselmiştir. Bu dönemde, vadesine 1 yıl ve daha az kalan dış borç verisi kullanılarak hesaplanan kalan vadeye göre kısa vadeli dış borçlar (KVDB) bir önceki çeyreğe göre yüzde 1,6 artarak 168,9 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu gelişmeler sonucunda, rezerv yeterlilik göstergesi olarak takip edilen toplam uluslararası rezervlerin KVDB stokuna oranı yüzde 83,4 düzeyinde gerçekleşmiştir. Yurt dışı şube ve iştirakler hariç tutulduğunda söz konusu oran, yüzde 96,4 olarak hesaplanmaktadır. IMF Rezerv Yeterlilik Göstergesi<sup>1</sup> ise yüzde 96,0 olarak hesaplanmıştır.

**Grafik 42. Rezerv Yeterlilik Göstergeleri (yüzde)**



Kaynak: TCMB.

<sup>1</sup> IMF tarafından dalgalı döviz kuru rejimi uygulayan yükselen piyasalar için resmi rezervlerin (%30\*kısa vadeli dış borç stoku + %15\*portföy yükümlülükleri + %5\*geniş para arzı + %5\*mal ve hizmet ihracatı gelirleri) toplamına oranı şeklinde tanımlanan ve yüzde 100 ile 150 oranında tutulan rezervlerin "yeterli" olduğu değerlendirilen göstergedir.

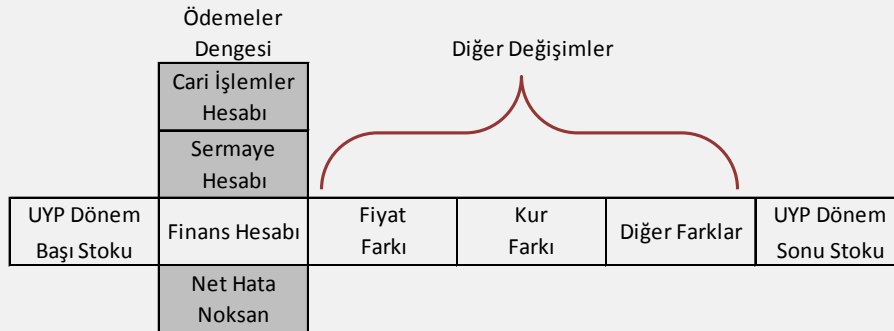
## Kutu

## Bütünleşik Uluslararası Yatırım Pozisyonu Tablosu

Ödemeler dengesi, geniş anlamıyla, bir ekonomide yerleşik kişilerin diğer ekonomilerde yerleşik kişiler ile belli bir dönem içinde yapmış oldukları ekonomik işlemlerin sistematik kayıtlarını elde etmek üzere hazırlanan istatistikî bir tablodur. Ekonomik işlemlerin değerlendirilmesinde işlem anında geçerli piyasa fiyatları kullanılmaktadır. Rapor, ABD doları birimi üzerinden yayımlandığı için diğer döviz birimleri işlem anındaki döviz kurları ile dönüştürülmektedir. Diğer taraftan, Uluslararası Yatırım Pozisyonu (UYP), bir ekonomideki yerleşik kişilerin yurt dışı yerleşik kişilerden olan finansal alacakları ile rezerv varlık olarak tutulan altın şeklindeki finansal varlıklarının ve yerleşiklerin yurt dışı yerleşik kişilere olan finansal yükümlülüklerinin belli bir tarihteki stok değerini göstermektedir. UYP stokunun değerlendirilmesinde referans dönemi piyasa fiyatı ve dönem sonu döviz kurları esas alınmaktadır. Başka bir deyişle UYP, ülkeye ilişkin dış finansal varlık ve yükümlülüklerin sektör ve enstrüman bazında özeti olduğu için, iki dönem arasındaki UYP stok farkının ilgili dönem Ödemeler Dengesi Finans Hesabı akımlarına eşit olması beklenmektedir. Ancak, her iki tablonun derlenme dönemlerinde esas alınan piyasa fiyatları ve döviz kuru farklılıkları ya da olası metodolojik güncellemeler ilgili eşitliği bozabilmektedir. Söz konusu farklılıkların tespitine yönelik olarak Bütünleşik Uluslararası Yatırım Pozisyonu (BUYP) tablosu hazırlanmaktadır. Bu çerçevede bu kutuda, 2010-2016Q1 dönemi verileriyle Türkiye için hazırlanan BUYP tablosu incelenecek ve Ödemeler Dengesi Finans Hesabı ile UYP arasındaki değişimin temel kaynakları özetlenecektir.

Seçilmiş iki dönemin UYP verileri arasındaki fark ilgili dönem Ödemeler Dengesi Finans Hesabı'ndaki akımlar ile "Diğer Değişimler"den oluşmaktadır. Diğer Değişimler ise üç farklı sebepten kaynaklanmaktadır:

## Şema 1. Stok-Akım ilişkisi

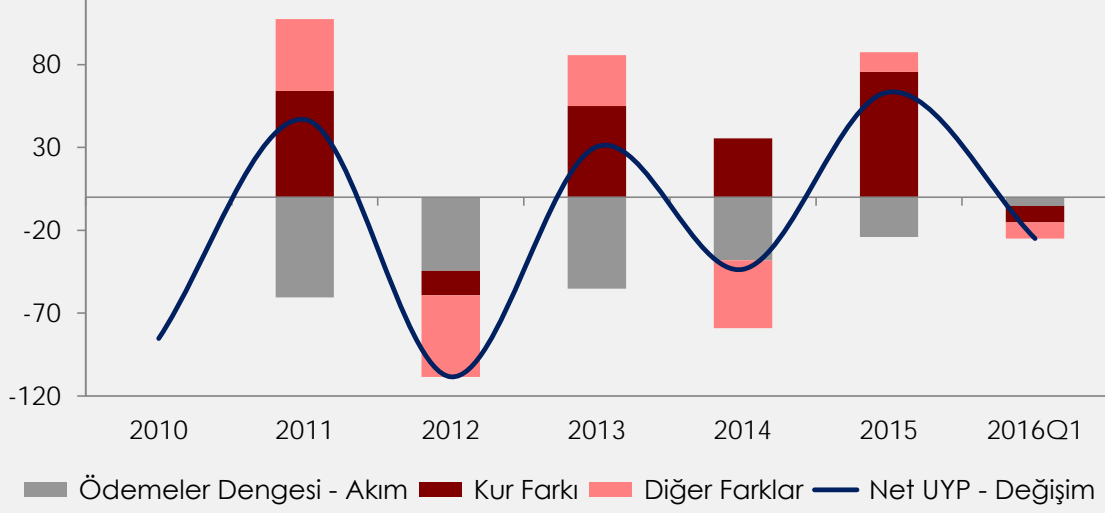


- Fiyat farkı; Ödemeler Dengesi verileri işlem bazlı olarak kaydedilmektedir. UYP'de ise işlemler referans dönemi piyasa fiyatıyla kaydedilmektedir. Dolayısıyla, finansal varlık ve yükümlülüklerin fiyat değişimleri iki stok arasındaki verilerin değerini etkilemektedir.
- Kur farkı; Ödemeler Dengesi verileri işlem günü geçerli kurlar üzerinden kaydedilmektedir. UYP'de ise dönem sonu geçerli olan kurlar üzerinden kayıt yapılmaktadır. Bu nedenle iki dönem arasındaki stoklarda kur farkı ortaya çıkmaktadır.

- Diğer farklar; Ödemeler Dengesi ve UYP’de farklı veri kaynaklarının kullanılması, enstrümanların yeniden sınıflandırılması gibi nedenlerle ortaya çıkan farklardır.

Aşağıda Türkiye’nin 2010-2016Q1 yılları UYP verileri için hazırlanmış BUYP tablosundan derlenmiş Net UYP’deki değişimin ana bileşenlerini gösteren grafik yer almaktadır.<sup>2</sup>

**Grafik 1. Bütünleşik UYP: Ana Bileşenler (milyar ABD doları)**



Kaynak: TCMB

Grafik incelendiğinde, net UYP’deki değişimin 2012 yılında eksi 103 milyar ABD doları, 2015 yılında ise artı 63 milyar ABD doları olduğu, diğer dönemlerin bu rakamlar arasında gerçekleştiği görülmektedir. Cari açık veren ödemeler dengesi kaynaklı akımların incelenen dönem boyunca Net UYP’yi eksi yönde etkilediği, ancak TL’nin değer kazandığı 2012 yılı hariç diğer yıllarda, kur etkisinin söz konusu negatif etkiyi bertaraf edecek şekilde Net UYP’yi iyileştirici yönde katkı yaptığı görülmektedir. Doğrudan Yatırımlar ve Portföy Yatırımları yükümlülüklerinin önemli kısmının TL cinsi yükümlülüklerden oluşması, TL’nin değer kaybettiği dönemlerde, yükümlülükleri azaltarak Net UYP’nin iyileşme göstermesine yol açmaktadır. Diğer taraftan, fiyat ve diğer değişimleri kapsayan Diğer Farklar kaleminin Net UYP’ye katkısının yıllar itibarıyla değişkenlik gösterdiği; özellikle hisse senedi fiyatlarının düşüş gösterdiği yıllarda, Net UYP’yi artırıcı, söz konusu fiyatların arttığı dönemlerde ise Net UYP’yi azaltıcı yönde etki ettiği görülmektedir.

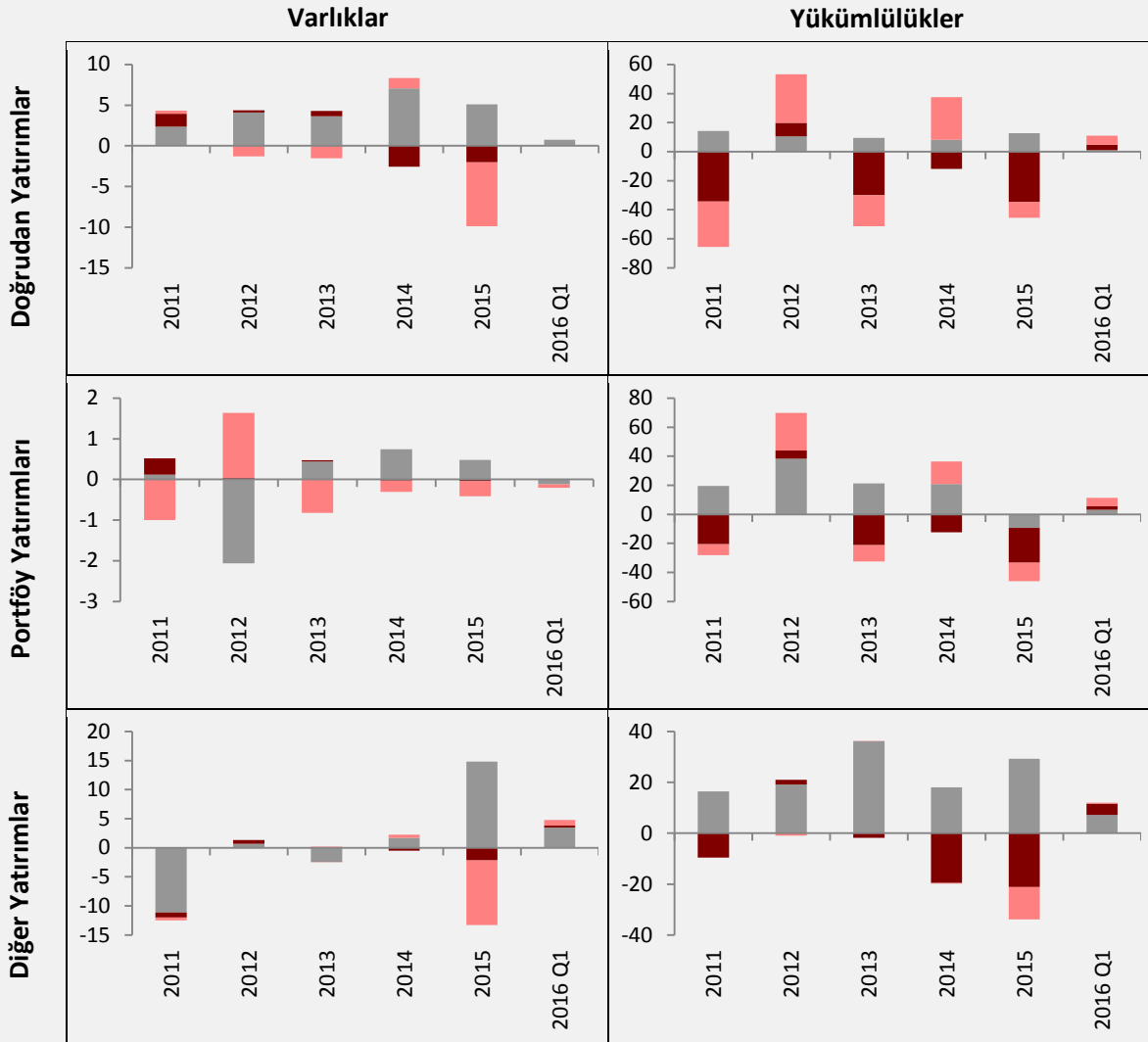
Net UYP’nin değişimi, temel varlık ve yükümlülük kalemleri detayında incelendiğinde, aşağıdaki çıkarımları yapmak mümkündür:

- Varlık tarafında yüzde 16 dolayında paya sahip Doğrudan Yatırımlar kaleminde, Ödemeler Dengesi akımları artı yönde katkı yapan belirleyici faktördür. Söz konusu kalemin yükümlülük tarafında payı yüzde 25 düzeylerine çıkarken, kur farkı ve diğer farkların değişimi açıklamada ağırlıkta olduğu, döviz kuru gelişmelerine bağlı olarak kur farklarının 2012 yılı ve 2016Q1 dışında yükümlülükleri azaltıcı yönde etki yaptığı görülmektedir.

<sup>2</sup> UYP istatistiklerinde yer alan finansal varlık ve yükümlülüklerin tamamı için fiyat farkı hesaplaması mümkün olmamaktadır. Bu nedenle, fiyat farkı ile diğer değişimler “Diğer Farklar” başlığı altında toplanmıştır.

- Portföy Yatırımlarının payı varlık tarafında ihmal edilebilir düzeyde (yüzde 1) olmakla beraber yükümlülüklerde yüzde 25'ler düzeyine çıkmaktadır. Ödemeler Dengesi akımları artı yönde katkı yapan en ağırlıklı değişken olup, 2012 yılı ve 2016Q1 dışında kur farkının yükümlülük artışını sınırladığı izlenmektedir.
- Ağırlıklı olarak ticari krediler, krediler ile efektif ve mevduatlar kalemlerini kapsayan Diğer Yatırımlar kalemi, Bütünleşik UYP tablosunun varlık tarafında yaklaşık yüzde 30'unu, yükümlülük tarafında ise yaklaşık yüzde 50'sini oluşturmaktadır. Ödemeler Dengesi akımları her iki tarafın değişiminde belirleyici unsurdur.

**Grafik 2. Akım-Stok İlişkisi** (milyar ABD doları)



Kaynak: TCMB.

Sonuç olarak, Türkiye için 2010 yılı sonrası dönemi kapsayan Bütünleşik Uluslararası Yatırım Pozisyonu verileri incelendiğinde, Ödemeler Dengesi Finans Hesabı akımlarının söz konusu dönemde Net UYP'yi azaltıcı yönde etki ettiği; ancak TL'nin değer kazandığı 2012 yılı ve 2016Q1 dönemi dışında kur farklarının iyileştirici yönde katkı yaptığı görülmektedir. Söz konusu katkılar Net UYP'nin 2012 yılı sonrasındaki yatay hareketinde belirleyici olmuştur.

## 4. Ek Tablolar

## Ödemeler Dengesi (milyar ABD doları)

	Ocak-Haziran			Haziran (yıllıklandırılmış)		
	2015	2016	% Değişim	2015	2016	% Değişim
Cari İşlemler Hesabı	-21,9	-19,1	-12,7	-42,3	-29,5	-30,4
Dış Ticaret Hesabı	-25,4	-20,3	-20,0	-59,6	-43,1	-27,8
Mal İhracatı	77,3	75,4	-2,5	160,7	150,0	-6,7
İhracat (fob)	73,4	71,6		151,0	142,0	
Bavul Ticareti	2,7	2,5		7,3	5,3	
Mal İthalatı	102,8	95,7	-6,9	220,4	193,1	-12,4
İthalat (cif)	106,8	99,6		229,1	200,1	
Uyarılma: Navlun ve Sigorta	-5,2	-4,5		-11,5	-9,1	
Hizmetler Hesabı	8,6	4,9	-43,4	25,5	20,4	-20,1
Seyahat (net)	7,9	4,7		23,2	18,0	
Gelir	10,6	7,6		28,3	23,6	
Gider	2,6	2,9		5,1	5,6	
Diğer Hizmet Gelirleri (net)	0,6	0,2		2,3	2,4	
Birincil Gelir Dengesi	-5,6	-4,5	-19,2	-9,5	-8,5	-11,3
Ücret Ödemeleri (net)	-0,2	-0,3		-0,3	-0,6	
Doğrudan Yatırım Gelirleri (net)	-2,3	-1,4		-3,1	-2,3	
Portföy Yatırımı Gelirleri (net)	-1,3	-1,0		-2,2	-2,2	
Diğer Yatırım Gelirleri (net)	-1,9	-1,8		-3,9	-3,4	
Faiz Geliri	0,8	1,1		1,6	2,0	
Faiz Gideri	2,6	2,8		5,6	5,4	
İkincil Gelir Dengesi	0,5	0,9	67,6	1,3	1,7	25,4
İşçi Gelirleri	0,3	0,3		0,7	0,6	
Sermaye Hesabı	0,0	0,0		0,0	0,0	
Finans Hesabı	-13,3	-17,7	33,4	-36,6	-27,3	-25,4
Doğrudan Yatırımlar (net)	-5,2	-2,5	-51,3	-6,1	-9,2	50,5
Net Varlık Edinimi	1,9	1,6		6,7	4,7	
Net Yükümlülük Oluşumu	7,1	4,1		12,8	13,9	
Portföy Yatırımları (net)	3,8	-8,2	-314,5	-6,0	3,4	-156,9
Net Varlık Edinimi	2,6	0,7		2,2	4,3	
Net Yükümlülük Oluşumu	-1,2	9,0		8,2	0,8	
Hisse Senetleri	-0,1	0,7		1,0	-1,6	
Borç Senetleri	-1,2	8,2		7,1	2,4	
DİBS'ler	-3,7	2,5		-3,6	-1,5	
Hazine Yurt Dışı Tahvil İhracı	0,3	3,2		2,2	3,2	
Borçlanma	3,0	4,0		4,9	4,0	
Geri Ödeme	2,8	0,8		2,8	0,8	
Bankalar (net)	1,7	1,6		6,9	-0,8	
Diğer Sektörler (net)	0,6	1,0		1,7	1,5	
Diğer Yatırımlar (net)	-7,4	-15,4	108,9	-18,2	-22,8	24,7
Efektif ve Mevduatlar	-0,6	-6,0		-0,8	-3,3	
Net Varlık Edinimi	8,9	-1,1		9,6	5,0	
Bankalar	8,8	0,6		7,9	5,9	
Yabancı Para	5,3	0,3		2,7	2,4	
Türk Lirası	3,5	0,3		5,2	3,5	
Diğer Sektörler	0,1	-1,7		1,7	-0,9	
Net Yükümlülük Oluşumu	9,5	4,9		10,4	8,3	
Merkez Bankası	-0,3	-0,2		-1,7	-0,8	
Bankalar	9,8	5,0		12,1	9,1	
Krediler	-5,9	-7,8		-14,6	-15,4	
Net Varlık Edinimi	0,7	0,2		2,4	0,3	
Net Yükümlülük Oluşumu	6,6	8,0		17,0	15,8	
Bankalar	3,4	0,4		10,9	1,9	
Kısa Vade	-8,8	-3,0		-6,7	-15,5	
Uzun Vade	12,2	3,4		17,6	17,4	
Genel Hükümet	-0,4	-0,9		-0,5	-1,7	
Uzun Vade	-0,4	-0,9		-0,5	-1,7	
Diğer Sektörler	3,7	8,6		6,6	15,5	
Kısa Vade	0,0	1,2		0,5	1,2	
Uzun Vade	3,7	7,3		6,1	14,3	
Ticari Krediler	-0,7	-1,7		-2,6	-4,0	
Net Varlık Edinimi	-1,1	0,4		-1,7	0,5	
Net Yükümlülük Oluşumu	-0,4	2,1		0,9	4,5	
Diğer Varlık ve Yükümlülükler	-0,2	0,1		-0,3	-0,1	
Resmi Rezervlerdeki Değişim	-4,5	8,5		-6,3	1,2	
Net Hata ve Noksan	8,6	1,4		5,7	2,1	

Kaynak: TCMB.

## Uluslararası Yatırım Pozisyonu (milyar ABD doları)

												16Q2/16Q1
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016Q1	2016Q2	% Değişim
Net UYP	-313,7	-199,7	-276,0	-361,3	-314,7	-423,8	-395,5	-443,4	-379,9	-404,9	-391,7	-3,3
<b>Varlıklar</b>	<b>170,1</b>	<b>186,4</b>	<b>182,1</b>	<b>185,9</b>	<b>179,7</b>	<b>214,4</b>	<b>226,1</b>	<b>230,0</b>	<b>210,1</b>	<b>219,4</b>	<b>224,9</b>	<b>2,5</b>
Doğrudan Yatırımlar	12,2	17,8	23,3	24,0	28,3	31,4	33,7	39,9	35,2	35,9	36,7	2,3
Sermaye	12,2	17,8	19,9	20,8	23,9	27,5	29,9	33,9	30,6	31,5	32,2	2,5
Diğer sermaye	0,0	0,0	3,4	3,2	4,4	3,9	3,7	6,0	4,5	4,4	4,5	1,1
Portföy yatırımları	2,0	1,9	1,9	2,2	1,8	1,3	1,0	1,5	1,6	1,4	1,4	3,3
Hisse senetleri	0,1	0,1	0,2	0,4	0,3	0,3	0,4	0,5	0,6	0,6	0,5	-3,9
Borç senetleri	1,9	1,9	1,7	1,9	1,5	1,0	0,6	1,0	1,0	0,8	0,9	8,3
Bankalar	1,4	1,5	1,0	1,2	1,0	0,5	0,5	0,8	0,8	0,7	0,8	10,5
Diğer Sektörler	0,5	0,4	0,6	0,7	0,5	0,5	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	-2,9
Diğer yatırımlar	79,5	92,4	82,0	73,7	61,3	62,6	60,4	61,3	62,8	67,6	64,9	-3,9
Diğer Hisse Senedi ve Katılım Payları	0,8	0,8	0,9	1,0	1,0	1,1	1,4	1,3	1,3	1,4	1,4	-0,1
Efektif ve Mevduatlar	65,1	79,2	67,7	58,1	45,0	44,7	40,2	40,6	41,8	45,9	43,1	-6,0
Bankalar	34,6	46,0	40,1	26,6	26,0	24,1	23,2	22,1	23,2	27,8	25,1	-9,8
<i>Yabancı para</i>	34,6	42,7	37,4	24,0	22,2	18,3	16,8	14,5	17,5	20,7	19,0	-8,1
<i>Türk lirası</i>	0,0	3,4	2,7	2,5	3,9	5,8	6,4	7,6	5,7	7,1	6,1	-14,5
Diğer Sektörler	30,5	33,2	27,5	31,6	19,0	20,6	17,0	18,4	18,6	18,0	18,0	-0,2
Krediler	1,9	2,4	2,6	2,6	2,8	3,6	4,1	5,7	6,2	6,8	6,4	-5,1
Merkez Bankası	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankalar	1,8	2,3	2,6	2,5	2,6	3,1	3,0	4,4	5,1	5,7	5,6	-2,1
Kısa Vade	1,1	1,5	1,5	1,3	1,0	1,3	1,0	0,8	0,8	1,1	1,0	-15,4
Uzun Vade	0,7	0,8	1,1	1,2	1,5	1,7	2,0	3,5	4,3	4,6	4,7	1,1
Genel Hükümet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,5	1,1	1,3	1,0	1,0	0,8	-21,5
Ticari Krediler	10,3	8,6	9,3	10,5	10,9	11,7	13,2	12,2	12,0	11,9	12,4	3,8
Diğer Sektörler	10,3	8,6	9,3	10,5	10,9	11,7	13,2	12,2	12,0	11,9	12,4	3,8
Diğer Varlıklar	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	0,1
Merkez Bankası	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	0,1
Rezerv varlıklar	76,4	74,2	74,8	86,0	88,3	119,2	131,0	127,3	110,5	114,6	121,8	6,3
Parasal altın	3,1	3,2	4,1	5,3	9,9	19,2	20,1	20,4	17,6	18,9	20,1	6,6
Özel Çekiş Hakları	0,1	0,0	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,3	1,4	1,3	-0,8
IMF nezdinde rezerv varlıklar	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	-1,3
Diğer rezerv varlıkları	73,1	70,8	69,0	79,1	76,8	98,3	109,2	105,3	91,4	94,2	100,2	6,3
<b>Yükümlülükler</b>	<b>483,8</b>	<b>386,2</b>	<b>458,1</b>	<b>547,2</b>	<b>494,4</b>	<b>638,3</b>	<b>621,6</b>	<b>673,4</b>	<b>590,0</b>	<b>624,4</b>	<b>616,6</b>	<b>-1,3</b>
Doğrudan Yatırımlar	155,2	80,5	144,9	188,6	137,2	190,6	150,1	180,9	148,1	159,2	147,2	-7,5
Sermaye	151,9	75,4	138,0	181,2	130,9	183,8	143,5	174,8	141,5	152,4	140,2	-8,0
Diğer sermaye	3,2	5,1	6,9	7,4	6,3	6,8	6,6	6,1	6,7	6,8	7,0	2,8
Portföy yatırımları	120,6	68,7	91,0	118,2	109,5	179,5	168,5	192,5	146,5	157,8	158,6	0,5
Hisse senetleri	64,2	23,1	47,1	61,3	39,1	70,5	52,2	61,9	40,2	48,3	43,2	-10,7
Bankalar	0,0	0,0	0,0	0,0	13,5	29,9	17,6	21,4	11,6	14,0	12,9	-8,3
Diğer Sektörler	64,2	23,1	47,1	61,3	25,5	40,6	34,6	40,5	28,6	34,3	30,3	-11,7
Borç senetleri	56,4	45,6	43,9	56,9	70,5	109,0	116,2	130,6	106,3	109,5	115,4	5,4
Bankalar	0,0	0,0	0,0	1,1	4,2	13,3	21,4	31,3	30,1	29,5	31,6	7,0
Yurtiçi	0,0	0,0	0,0	0,1	0,4	1,1	1,2	1,2	0,8	0,7	0,7	-6,7
Yurtdışı	0,0	0,0	0,0	1,0	3,7	12,3	20,2	30,2	29,3	28,8	30,9	7,3
Genel Hükümet	56,4	45,6	43,9	55,5	66,1	94,1	89,9	91,0	66,9	69,8	73,6	5,4
Yurtiçi	32,2	20,4	21,1	32,7	37,5	62,7	52,1	52,2	31,8	34,5	36,4	5,6
Yurtdışı	24,3	25,2	22,9	22,8	28,5	31,5	37,8	38,7	35,1	35,3	37,1	5,3
Diğer Sektörler	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	1,5	4,9	8,3	9,3	10,2	10,3	0,7
Yurtiçi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,3	29,7
Yurtdışı	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	1,4	4,8	8,1	9,2	9,9	9,9	0,0
Diğer yatırımlar	208,1	237,0	222,1	240,4	247,6	268,2	303,0	300,0	295,4	307,4	310,8	1,1
Efektif ve Mevduatlar	26,6	31,4	32,0	44,3	37,6	46,1	53,2	49,1	43,6	50,2	48,8	-2,9
Merkez Bankası	15,8	14,1	13,2	11,6	9,3	7,1	5,2	2,5	1,3	1,3	1,2	-10,6
Bankalar	10,8	17,3	18,9	32,8	28,3	39,0	48,0	46,6	42,2	48,9	47,6	-2,7
<i>Yabancı para</i>	7,0	9,4	10,1	15,2	19,9	27,4	36,9	33,2	32,6	34,8	33,6	-3,4
<i>Türk lirası</i>	3,8	7,9	8,8	17,6	8,4	11,6	11,1	13,4	9,6	14,1	14,0	-1,0
Krediler	160,0	183,0	167,0	171,3	182,8	193,9	215,7	217,4	217,0	222,4	224,9	1,1
Merkez Bankası	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankalar	39,3	40,4	35,6	47,6	58,1	64,9	86,7	94,5	92,6	92,1	91,8	-0,3
Kısa Vade	7,5	9,5	6,3	18,1	23,9	29,4	42,8	44,0	20,9	18,9	17,9	-4,9
Uzun Vade	31,8	30,9	29,3	29,5	34,1	35,5	43,9	50,5	71,8	73,2	73,9	0,9
Genel Hükümet	30,1	33,5	34,8	36,1	35,0	32,8	32,2	28,7	25,7	25,9	25,4	-1,6
Kısa Vade	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Uzun Vade	30,1	33,5	34,8	36,1	35,0	32,8	32,2	28,7	25,7	25,9	25,4	-1,6
Diğer Sektörler	90,6	109,1	96,6	87,6	89,8	96,2	96,8	94,2	98,6	104,4	107,6	3,1
Kısa Vade	1,4	1,8	0,9	2,0	2,7	4,2	4,9	4,6	3,9	4,7	5,1	9,5
Uzun Vade	89,1	107,3	95,7	85,6	87,1	91,9	91,9	89,6	94,7	99,7	102,5	2,8
Ticari Krediler	21,5	22,6	21,6	23,4	25,7	26,8	32,7	32,2	33,6	33,4	35,8	7,0
Diğer Sektörler	21,5	22,6	21,6	23,4	25,7	26,8	32,7	32,2	33,6	33,4	35,8	7,0
Kısa Vade	21,1	22,0	21,1	22,8	25,4	26,4	32,3	31,9	33,1	33,0	35,3	7,0
Uzun Vade	0,4	0,6	0,5	0,6	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	5,6
SDR Tahsisatları	0,0	0,0	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,3	1,3	1,3	-0,8

Kaynak: TCMB.

## Geçmiş Ödemeler Dengesi Raporlarında Yayımlanan Kutular

### 2016-I

- Kutu 1. Parite Gelişmelerinin Cari İşlemler Hesabı Üzerindeki Etkileri
- Kutu 2. Ödemeler Dengesi Tablosu'nda Gayrimenkul İstatistikleri
- Kutu 3. Yurt Dışı Yerleşiklerin Mülkiyetindeki Menkul Değerlerin Son Dönem Gelişmeleri

### 2015-IV

- Kutu 1. Ödemeler Dengesi İstatistiklerinde Yapılan Yıl Sonu Güncellemeleri
- Kutu 2. Ücret Ödemeleri ve Ödemeler Dengesi İstatistiklerine Yansımaları
- Kutu 3. Türkiye'ye Gelen Doğrudan Yabancı Yatırımların Gelişimi ve Gelişmekte Olan Ülkeler ile Karşılaştırması
- Kutu 4. Finansal Olmayan Kuruluşların Yurt Dışından Sağladığı Kredilerin Ortalama Vadesi

### 2015-III

- Kutu 1. Seyahat Gelirindeki Gelişmeler
- Kutu 2. Türkiye ile Rusya Arasındaki Ekonomik İlişkilerin Ödemeler Dengesi İstatistikleri Açısından Değerlendirilmesi
- Kutu 3. Brüt Uluslararası Rezervlerdeki Değişimin Temel Unsurları
- Kutu 4. Net Hata ve Noksan: 2008 Yılı ve Sonrası

### 2015-II

- Kutu 1. Türkiye'nin Enerji İthalatındaki Son Dönem Gelişmeleri
- Kutu 2. Zorunlu Karşılıklardaki Değişiklik ve Bankacılık Kesimi Dış Borçlanması
- Kutu 3. Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kredilerin Döviz Kompozisyonu
- Kutu 4. Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu Kesintilerinin Ticari Krediler Üzerine Etkisi

### 2015-I

- Kutu 1. Cari İşlemler Hesabı'nda 2014 Yılı İçin Yapılan Güncellemeler
- Kutu 2. Türkiye'nin Reel Efektif Döviz Kurlarının Güncellenmesi
- Kutu 3. Uluslararası Yatırım Pozisyonuna Sektörel Bir Bakış
- Kutu 4. Bütünleşik Uluslararası Yatırım Pozisyonu Tablosu

### 2014-IV

- Kutu 1. Yakın Gelecekte Cari İşlemler Dengesi Üzerinde Etkili Olabilecek Risk Unsurları
- Kutu 2. Ödemeler Dengesi İstatistikleri'nde Dış Ticaret Dengesi Hesabı Altında Yapılan Uyarlamalar
- Kutu 3. Bavul Ticareti
- Kutu 4. Brüt Dış Finansman İhtiyacı Çerçevesinde Rezerv Yeterliliği

### 2014-III

- Kutu 1. Ödemeler Dengesi ve Uluslararası Yatırım Pozisyonu Altıncı El Kitabı'na Geçişin Ödemeler Dengesi İstatistiklerine Etkileri
- Kutu 2. Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kredilerin Döviz Kompozisyonu
- Kutu 3. Net Hata Noksan Kalemi ve Seçilmiş Ülkeler Bazında Karşılaştırması

### 2014-II

- Kutu 1. Ödemeler Dengesi ve Uluslararası Yatırım Pozisyonu Altıncı El Kitabı'na Geçiş Sürecinde Türkiye Uygulaması
- Kutu 2. Irak'ta Ortaya Çıkan Jeopolitik Gerginliklerin İhracata Yansımaları
- Kutu 3. Bankacılık Sektörünün Yurt Dışında İhraç Ettiği Tahvil ve Bonolar

### 2014-I

- Kutu 1. Rusya ve Ukrayna'da Ortaya Çıkan Gelişmelerin Ödemeler Dengesi İstatistikleri Açısından Değerlendirilmesi
- Kutu 2. Nicel Gevşeme Programıyla İlgili Beklentilerin Türkiye'ye Yönelik Portföy Yatırımlarına Etkisi
- Kutu 3. Net Hata ve Noksan Kalemindeki Güncellemeler

**2013-IV**

- Kutu 1. Euro Bölgesi İktisadi Gelişmelerinin Doğrudan Yabancı Yatırım Girişine Etkisi
- Kutu 2. Reeskont Kredilerinin Uluslararası Rezervlere Etkisi
- Kutu 3. 2014 Yılı Dış Borç Servisine Yönelik Bir Değerlendirme

**2013-III**

- Kutu 1. AB Ülkelerine Yapılan İhracatta Son Dönem Gelişmeler
- Kutu 2. Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Turizm İstatistiklerinde Yapılan Düzeltme ve Ödemeler Dengesi İstatistiklerine Yansımaları
- Kutu 3. Uluslararası Yatırım Pozisyonu: Türkiye İçin Bir Analiz
- Kutu 4. Özel Sektör Dış Borç Stoku

**2013-II**

- Kutu 1. Türkiye'nin Elektrik Üretimine Yönelik Enerji İthalatı
- Kutu 2. Altın Dış Ticaretinin Cari Açık Üzerindeki Etkisi ve Son Dönem Gelişmeler
- Kutu 3. Yatırım Geliri Dengesi ile Uluslararası Faiz Oranları
- Kutu 4. ROM Uygulaması ve Uluslararası Rezervlerdeki Yapısal Değişim

**2013-I**

- Kutu 1. Türkiye'de Dış Ticaretin Teknolojik Yapısı: 1990-2012 Dönemi
- Kutu 2. Yurt Dışı Yerleşiklerin Mülkiyetindeki Menkul Değerlerin Vade Yapısı
- Kutu 3. Net Hata ve Noksan Kalemindeki Çıkış Yönlü Hareket

**2012-IV**

- Kutu 1. Cari Açık Finansman Kalitesinin Makro Gösterimi
- Kutu 2. İhracatta Yerli ve Yabancı Katma Değer Oranları
- Kutu 3. Turizm İstatistiklerinde Yöntemsel Güncelleme ve Ödemeler Dengesi İstatistiklerine Yansımaları
- Kutu 4. IMF Kaynak Kullanımı ve Ödemeler Dengesi İstatistikleri
- Kutu 5. Rezerv Yeterliliği Hesaplamasına Yeni Yaklaşım

**2012-III**

- Kutu 1. Avrupa Birliği ve ODKA Ülkelerine Yapılan İhracatta Son Dönem Gelişmeler
- Kutu 2. Kredi Mektuplu Döviz Tevdiat (KMDTH) ve Süper Döviz Hesabı (SDH) Hareketleri ile Net Hata ve Noksan
- Kutu 3. Özel Sektörün Yurt Dışından Sağladığı Kredi Borcu

**2012-II**

- Kutu 1. Avrupa Birliği'ndeki Son Dönem Gelişmeleri ve Sektörel İhracat
- Kutu 2. Türkiye'ye Gelen Ziyaretçilerin Profili Ve Milliyetine Göre Turizm Gelirlerinin Genel Analizi
- Kutu 3. Yurt Dışı Yerleşiklerin Mülkiyetindeki Devlet İç Borçlanma Senetlerinin Yapısı

**2012-I**

- Kutu 1. Türkiye'nin İhracat Performansının Ürün ve Ülke Grubu Çeşitlendirmesi Çerçevesinde Değerlendirilmesi
- Kutu 2. Türkiye'de Yerleşik Kişilerin Yurt Dışındaki Mevduatları ve Net Hata Noksan
- Kutu 3. Yurt Dışı Yerleşikler ile Gerçekleştirilen Repo İşlemleri
- Kutu 4. Net Uluslararası Rezervler

**2011-IV**

- Kutu 1. Kredi Genişlemesi ve Cari İşlemler Dengesi
- Kutu 2. Suriye'de Ortaya Çıkan Gelişmelerin Türkiye'nin İhracatına Yansımaları
- Kutu 3. Cari İşlemler Açığı ve Finansman Kalemleri
- Kutu 4. Euro Bölgesi Borç Krizinin Türkiye'ye Yönelik Sermaye Akımları Üzerine Etkileri
- Kutu 5. Türkiye'ye Yapılan Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları
- Kutu 6. Ödemeler Dengesi İstatistikleri Revizyon Politikası Çerçevesinde Yapılan Güncellemeler

**2011-III**

- Kutu 1. Altın İthalatındaki Artış ve Toplam İthalata Etkisi
- Kutu 2. Uluslararası Rezervler ve Döviz Likiditesi
- Kutu 3. Türkiye'nin Euro Bölgesinin Sorunlu Çevre Ülkelerindeki Finansal Varlıkları



#### 2011-II

---

- Kutu 1. Cari İşlemler Açığının Genişlemesinde Dış Ticaret Hadlerinin Etkisi
- Kutu 2. Yurt İçi Yerleşiklerin Sermaye Hareketleri Üzerindeki Belirleyiciliği
- Kutu 3. Yurt İçi Yerleşiklerce Net Efektif Karşılığı Açılan Mevduatlar Kapsamında Net Hata ve Noksan Kaleminin Analizi

#### 2011-I

---

- Kutu 1. Kuzey Afrika'da Ortaya Çıkan Gelişmelerin Sektör Bazında Türkiye'nin Dış Ticaretine Yansımaları
- Kutu 2. Körfez Ülkelerinde Ortaya Çıkan Gelişmelerin Ödemeler Dengesi Finans Hesapları Üzerindeki Etkisi
- Kutu 3. Bilanço Dışı Yabancı Para Net Genel Pozisyonu Çerçevesinde Swap İşlemlerinin Ödemeler Dengesi İstatistiklerine Kaydı
- Kutu 4. Uluslararası Rezervler ve Kısa Vadeli Dış Borçlar

#### 2010-IV

---

- Kutu 1. Kriz ve Kriz Sonrası Dönemde Gelişmekte Olan Ülkelere Sermaye Akımlarının Eğilimi ve Türkiye
- Kutu 2. Yurt İçinde Yerleşik Bankaların Yurt Dışı Şubelerinin (Yurt Dışı Şubeler) 2010 Yılı Ödemeler Dengesi İstatistiklerine Etkisi
- Kutu 3. Kısa Vadeli Dış Borçlar - 2010 Yılı Gelişmeleri